

Byla C-569/20**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2020 m. spalio 30 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgarija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. spalio 27 d.

Kaltinamasis:

IR

Pagrindinės bylos dalykas

Baudžiamasis procesas kaltinamajam nedalyvaujant. Proceso *in absentia* rūšies nustatymas (Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 ir 4 dalys). Su nuosprendžiu *in absentia* susijusios teisių gynimo priemonės pagal Direktyvos 2016/343 9 straipsnį.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Direktyvos 2016/343 ir Pamatinio sprendimo 2009/299 nuostatų aiškinimas.

Prašymas grindžiamas SESV 267 straipsniu.

Prejudiciniai klausimai

Ar Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalies b punktas kartu su šios direktyvos 36–39 konstatuojamosiomis dalimis ir Pamatinio sprendimo 2009/299 4a straipsnio 1 dalies b punktas kartu su šio sprendimo 7–10 konstatuojamosiomis dalimis turi būti aiškinami taip, kad jie apima atvejį, kai kaltinamasis buvo informuotas apie jam pareikštus pirminius kaltinimus, tačiau jam pabėgus jis objektyviai nebegali būti informuotas apie nagrinėjimą teisme, be to, jį gina *ex officio* paskirtas advokatas, su kuriuo ryšių jis visiškai nepalaiko?

Jei į šį klausimą būtų atsakyta neigiamai: ar Direktyvos 2016/343 9 straipsniui kartu su 8 straipsnio 4 dalies antru sakiniu ir Pamatinio sprendimo 2009/299 4a straipsnio 3 daliai kartu su 1 dalies d punktu neprieštarauja nacionalinės teisės nuostatos (NPK 423 straipsnio 1 ir 5 dalys), pagal kurias dėl *in absentia* įgyvendintų tyrimo priemonių ir *in absentia* priimto nuosprendžio teisinė apsauga nenumatoma, jeigu kaltinamasis po to, kai jam buvo pranešta apie pirminį kaltinimą, slapstosi ir dėl to jo negalima informuoti nei apie bylos nagrinėjimo teisme laiką ir vietą, nei apie neatvykimo į teismą pasekmes?

Jei į šį klausimą būtų atsakyta neigiamai: ar Direktyvos 2016/343 9 straipsnis kartu su Chartijos 47 straipsniu veikia tiesiogiai?

Nurodomos Europos Sąjungos teisės nuostatos ir jurisprudencija

2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo (OL L 65, 2016, p. 1, toliau – Direktyva 2016/343), visų pirma jos 36–39 konstatuojamosios dalys ir 8–10 straipsniai.

2019 m. vasario 26 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2009/299/TVR, iš dalies keičiantis Pamatinius sprendimus 2002/584/TVR, 2005/214/TVR, 2006/783/TVR, 2008/909/TVR ir 2008/947/TVR ir stiprinantis asmenų procesines teises bei skatinantis tarpusavio pripažinimo principo taikymą sprendimams, priimtiems atitinkamam asmeniui asmeniškai nedalyvavus vykstant nagrinėjimui teisme (OL L 81, 2009, p. 24, toliau – Pamatinis sprendimas 2009/299), visų pirma jo 4a straipsnio 1 dalies d punktas ir 3 dalis, formos d punkto 3.4 papunktis.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (OL C 202, p. 389, toliau – Chartija), visų pirma jos 47 straipsnis.

Nurodomi nacionalinės teisės aktai

Nakazatelen-protsesualen kodeks (Baudžiamojo proceso kodeksas, toliau – NPK), visų pirma jo 423 straipsnio 1 ir 5 dalys bei 425 straipsnio 1 dalis.

Bylos aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 Dėl nusikalstamos veikos pagal *Nakazatelen kodeks* (Baudžiamasis kodeksas, toliau – NK) 321 straipsnio 3 dalį IR buvo pareikšti kaltinimai, nes laikotarpiu nuo 2010 m. rugpjūčio mėn. iki 2011 m. vasario 24 d. jis kartu su dar vienuolika asmenų Bulgarijos Respublikos ir Graikijos Respublikos teritorijose dalyvavo nusikalstamo susivienijimo, kuris iš nusikalstamų paskatų vykdė didelės apimties akcizais apmokestinamų prekių (cigarečių) be fiskalinių banderolių gabenimą per šalių sienas ir platino jas šalies viduje, veikloje. Jam taip pat buvo pareikšti kaltinimai dėl antrinės nusikalstamos veikos (nusikalstama veika pagal NK

234 straipsnio 2 dalies 3 punktą), nes 2011 m. vasario 15–24 d. jis teikė pagalbą įvežant 373 490 fiskalinėmis banderolėmis nepažymėtų cigarečių pakelių, kurių vertė buvo 2 801 175 levų (BGN), nusikaltimo objektui esant itin didelės vertės, o pačiam nusikaltimui ne mažiau sunkiam. Už pirmąją nusikalstamą veiką numatyta ne mažesnė kaip trejų metų „laisvės atėmimo bausmė“, o už antrąją – minimali dvejų metų „laisvės atėmimo bausmė“.

2. Ikiteisminio tyrimo metu IR rasti nepavyko, todėl buvo paskelbta jo paieška; kitoje byloje jau buvo išduotas Europos arešto orderis. Vėliau jis buvo rastas. Kaltinimai buvo pateikti jam asmeniškai, tuo metu jis naudojo savo įgalioto advokato paslaugomis. IR nusprendė neteikti parodymų. Jis tik nurodė adresą, kuriuo jį galima rasti.
3. Kaltinimai buvo perduoti teismui. Teismas vėl bandė IR pasikviesti į teismo posėdį. Jo rasti (net ir jo nurodytu adresu) nepavyko. Kadangi įgaliotasis advokatas negalėjo su juo susisiekti, jis toliau ginti jį atsisakė. Teismas iš pradžių skyrė vieną *ex officio* advokatą, o kai šis atstovavimą nutraukė – kitą *ex officio* advokatą. IR ir jo naujieji advokatai niekada nesusitiko. Paskutinė paskirta advokatė nurodo, kad su jo giminaičiais nebandė susisiekti. Iš esmės neaišku, ar IR žino, kad kaltinimai jam yra nagrinėjami teisme ir kad jam *ex officio* yra paskirtas advokatas.
4. Teismas nurodė IR suimti ir išdavė Europos arešto orderį. IR nebuvo rastas. Vėliau šį (arešto orderį) išdavęs teismas jį panaikino, nes kilo tam tikrų su teise į informaciją susijusių abejonių dėl jo suderinamumo su Pagrindų sprendimu 2002/584 ir Direktyva 2012/13. Buvo pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą (C-649/19).
5. Dėl procedūrinių priežasčių (netinkamas kaltinimo aktas) teismo nagrinėjimo etapas buvo baigtas. Pateikus naują kaltinamąjį aktą jis pradėtas vėl. Tačiau, nepaisant aktyvios paieškos, net per giminaičius, buvusius darbdavius ir judriojo telefono ryšio tiekėjus, IR rasti nepavyko. Pirmajame teismo posėdyje buvo keliamas klausimas dėl aplinkybės, ar byla turi būti nagrinėjama IR nedalyvaujant, ypač dėl jo teisių šiame *in absentia* procese, taip pat klausimas, kokia apimtimi galimas nuosprendis jam būtų privalomas.
6. Šalių nuomone (ją palaiko ir teismas), byla turi būti nagrinėjama ir sprendimas dėl jos priimamas IR nedalyvaujant.
7. Turi būti sprendžiamas klausimas, ar bylą nagrinėjantis teismas privalo aiškiai nustatyti, kokią įtaką šis procesas *in absentia* turi IR teisėms; konkrečiau kalbant, ar IR gali apskusti galimą nuosprendį motyvuodamas tuo, kad jis priimtas baudžiamąjį procesą vykdžius *in absentia*, pažeidžiant IR teisę dalyvauti asmeniškai.

Pagrindinės bylos šalių esminiai argumentai

- 8 Gynėjas mano, kad toks skundas yra galimas, o prokuratūra savo nuomonės nepateikia.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

Dėl prejudicinių klausimų priimtinumom

- 9 Pirmiausia prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas inicijuoja procesą IR nedalyvaujant. Taigi jis taiko Direktyvos 2016/343 8 straipsnio nuostatas. Todėl teismas turi teisinį interesą žinoti, kokią proceso *in absentia* rūšį įgyvendina – ar numatytą Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalyje, ar 8 straipsnio 4 dalies pirmame sakinyje.
- 10 Antra, prašymas priimti prejudicinį sprendimą taip pat teikiamas atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo atsakomybę pagal Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antrą sakinį, tiksliau tam, kad tuo atveju, jei jis būtų suimtas siekiant įvykdyti galimą nuosprendį, jį būtų galima informuoti, ar jis vis dėlto gali naudotis atitinkamomis teisių gynimo priemonėmis ar ne.
- 11 Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antrame sakinyje numatytą informaciją turi pateikti pats prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, nes šis priėmė sprendimą baudžiamąjį procesą vykdyti IR nedalyvaujant. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas gali geriausiai nuspręsti, kokiomis sąlygomis turi būti vykdomas šis procesas *in absentia* – ar Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalies b punkte ir 3 dalyje nurodytomis sąlygomis, kai IR procese nedalyvaujant priėmus nuosprendį dėl jo nėra viena teisių gynimo priemonė naudotis jis negali, ar Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalyje numatytais sąlygomis, kai jis gali naudotis teisių gynimo priemonė. Kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas galėtų atsakyti į šiuos klausimus, jam reikalingas Teisingumo Teismo išaiškinimas.
- 12 Labai tikėtina, kad priėmus nuosprendį, siekiant įvykdyti „laisvės atėmimo bausmę“, kuri, atsižvelgiant į pareikštų kaltinimų rimtumą, tikriausiai būtų ilgesnė nei keturių mėnesių, būtų išduotas Europos arešto orderis. Jame turėtų būti labai aiškiai nurodyta, kokios rūšies procesas *in absentia* buvo vykdomas (formos d punkto 2 papunktis). Pagal tai, kas būtų nurodyta, galbūt reikėtų suteikti teisių gynimo priemonės garantiją pagal formos d punkto 3.4 papunktį.
- 13 Pagal nacionalinę teisę Europos arešto orderį bausmei įvykdyti išduoda prokuratūra teismui tame visiškai nedalyvaujant – nei išduodant orderį, nei vėliau vykdam kontrolę. Taigi prokuratūra sprendžia, kas šiame arešto orderyje turi būti nurodyta.

- 14 Vadovaujantis 2019 m. gruodžio 12 d. Teisingumo Teismo sprendimo (ZB (Briuselio karališkasis prokuroras), C-627/19 PPU, EU:C:2019:1079) 35 ir 36 punktais, tai, kad teismas išduodant Europos arešto orderį bausmei įvykdyti nedalyvauja, yra teisėta, nes šis arešto orderis yra sprendimo, kuriuo teismas užtikrino nuteistojo asmens teisių apsaugą, tęsinys. Atsižvelgiant į tai, bylą narinėjantis teismas *in absentia* vykdomo proceso metu, ypač priimdamas sprendimą dėl tokio proceso vykdymo, privalo aiškiai nustatyti, kokios rūšies procesą *in absentia* jis vykdo: tokį, kai vėliau užtikrinama galimybė naudotis teisių gynimo priemonė, ar tokį, kai tai nėra užtikrinama. Tokiu atveju prokuratūra, išduodama Europos arešto orderį, galėtų remtis tuo, ką nustato teismas. Kitu atveju šį svarbų klausimą spręstų tik prokuratūra, o tai prieštarautų principui, kad pagal Pagrindų sprendimą 2002/584 visų sprendimų kontrolę vykdo teismai, kurie privalo dalyvauti bent viename iš dviejų teisinės apsaugos lygių – arba išduodant nacionalinį, arba (išduodant) Europos arešto orderį.
- 15 Jei būtų laikomasi požiūrio, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas klausimus Europos Sąjungos Teisingumo Teismui galėtų pateikti tik po to, kai bus priimtas nuosprendis, tai reikštų, kad jis jų pateikti apskritai negalėtų. Pagal nacionalinės teisės aktus priėmus nuosprendį visi procesiniai klausimai dėl šalių dalyvavimo būdo, įskaitant ir susijusius su procesu *in absentia*, laikomi galutinai išspręstais. Teismas, priėmęs sprendimą iš esmės, šių klausimų iš naujo nagrinėti negalėtų. Jie galėtų būti nagrinėjami tik aukštesnės instancijos teisme, jei jis nagrinėja gynėjų arba prokuratūros pateiktą apeliacinį skundą.
- 16 Praktiškai tai reikštų, kad pirmosios instancijos teismas, kuris priėmė sprendimą vykdyti procesą *in absentia*, neturėtų galimybės prašyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo išaiškinti Direktyvos 2016/343 8 straipsnio nuostatą, kuri turi būti taikoma pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju.
- 17 Jeigu būtų laikomasi (priešingo) požiūrio, kad Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antrame sakinyje numatyta informacija turi būti suteikta suimant *in absentia* nuteistąjį asmenį, tai reikštų, kad šią informaciją galėtų suteikti tik prokuratūra, teismui tame visiškai nedalyvaujant. Tačiau prokuratūra iš esmės nėra įpareigota informuoti *in absentia* nuteistąjį asmenį apie jo teises, be to, kadangi ji nėra teismas, neturi galimybės Teisingumo Teismui pateikti su tuo susijusių klausimų.
- 18 Minėtomis aplinkybėmis grindžiamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo teisėtas interesas prašyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismo priimti prejudicinį sprendimą minėtais klausimais.

Dėl Direktyvos 2016/343 ir Pamatinio sprendimo 2009/299 paminėjimo

- 19 Jei IR būtų nuteistas *in absentia*, taikytina teisė priklausytų nuo jo sulaikymo vietos.
- 20 Jei jis būtų sulaikytas valstybės teritorijoje, turėtų būti taikomas Direktyvos 2016/343 9 straipsnis kartu su 8 straipsniu.

- 21 Jei jis pagal Europos arešto orderį būtų suimtas kitoje valstybėje narėje, dėl paskui suteiktinų garantijų turėtų būti taikomas Pamatinio sprendimo 2009/299 4a straipsnis.

Paiškinimai dėl pirmojo klausimo

- 22 Neaiškus yra tikslus reikalavimo kaltinamąjį pagal Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalies b punktą informuoti „apie bylos nagrinėjimą teisme“ turinys. Viena vertus, 36 konstatuojamosios dalies antrame sakinyje nurodyta, kad informavimas turėtų reikšti „oficialios informacijos apie bylos nagrinėjimo teisme laiką ir vietą suteikimą tam asmeniui kitomis priemonėmis tokiu būdu, kuris jam suteikia galimybę sužinoti apie bylos nagrinėjimą teisme“. Iš pagrindinės bylos nagrinėjimo metu tyrimą atliekančioms valdžios institucijoms nurodytos gyvenamosios vietos IR išvyko ilgam ir vykdant intensyvią paiešką jo rasti nepavyko. Todėl šios informacijos jis negavo. Kita vertus, 38 konstatuojamojoje dalyje atkreipiamas dėmesys į tai, kad aiškinantis klausimą, ar informacijos perdavimo būdas yra tinkamas, reikia atsižvelgti į teisminių institucijų pastangas ir į atitinkamo asmens pastangas, o 39 konstatuojamojoje dalyje konkrečiai paminėtas pabėgimas, kuris yra pagrindinėje byloje.
- 23 Šis neaiškumas taip pat susijęs su Pamatinio sprendimo 2009/299 4a straipsnio 1 dalies b punktu, kurio turinys sutampa su minėtos direktyvos 8 straipsnio 2 dalies b punkto turiniu; Pamatinio sprendimo 7–9 konstatuojamosios dalys taip pat (turinio požiūriu) sutampa su direktyvos 36–39 konstatuojamosiomis dalimis.
- 24 Pagrindinėje byloje teisminės institucijos dėjo reikiamas pastangas, kad surastų kaltinamąjį, jam pačiam stengiantis pasislėpti. Po pirminės paieškos jis buvo rastas ir informuotas apie kaltinimus, tuomet jis nurodė nuolatinį adresą, paskui jis vėl dingo. Šiomis aplinkybėmis kyla klausimas, ar buvo tinkamai informuota apie bylos nagrinėjimą teisme, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalies b punktą ir Pamatinio sprendimo 2009/299 4a straipsnio 1 dalies b punktą, nes faktiškai tinkamai informuota nebuvo dėl to, kad kaltinamasis sąmoningai nusprendė pabėgti. Kita vertus, kaltinamojo pabėgimas aiškiai paminėtas 39 konstatuojamojoje dalyje ir 8 straipsnio 4 dalyje, dėl to tinkamas informavimas pagal Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalį neįmanomas, o Pamatiniame sprendime 2009/299 toks pabėgimas kaip kriterijus nepaminėtas.
- 25 Trumpai sakant, ar informavimo apie pirminį kaltinimą atveju, kai teismas vėliau kaltinamojo apie bylos nagrinėjimą teisme negali informuoti tik dėl to, kad jis pabėga, Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalies b punkte ir Pamatinio sprendimo 2009/299 4a straipsnio 1 dalies b punkte numatytos sąlygos yra tenkinamos taip, kad būtų galima laikyti, jog jis buvo „informuotas apie bylos nagrinėjimą teisme“?
- 26 Neaiškumų kyla dėl Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalies b punkte numatyto reikalavimo, pagal kurį nedalyvaujantį kaltinamąjį „atstovauja įgaliotas advokatas,

kurį pasirinko įtariamasis ar kaltinamasis arba kurį paskyrė valstybė“, turinio. Pamatinio sprendimo 2009/299 4a straipsnio 1 dalies b punkto formuluotė panaši.

- 27 Pagrindinėje byloje IR pats pasirinko advokatą, tačiau šis jį ginti toliau atsisakė po to, kai IR pabėgo. Iš pradžių jam *ex officio* buvo skirtas kitas advokatas („kurį paskyrė valstybė“ pagal Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalies b punkto formuluotę), o jam atstovauti toliau atsisakius buvo skirtas kitas advokatas, kuris šiuo metu jį iš tikrųjų gina nagrinėjant bylą iš esmės. IR nieko apie šį advokatą nežino ir niekada nebuvo su juo susisiekęs. Šis advokatas nebandė su juo susisiekti, pvz., per jo giminaičius. Ar šiomis aplinkybėmis galima laikyti, kad IR gina „įgaliotas advokatas“?

Paaiškinimai dėl antrojo klausimo

- 28 Antrasis klausimas keliamas tuo atveju, jei į pirmąjį klausimą Teisingumo Teismas atsakytų neigiamai, nes tai reikštų, kad Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 2 dalies b punktas ir 3 dalis pagrindinėje byloje negalėtų būti taikomi, taigi kaltinamasis galėtų naudotis garantijomis pagal Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antrą sakinį ir 9 straipsnį. Šiuo atveju kiltų abejonų, ar pagal nacionalinę teisę galima naudotis Sąjungos teisėje numatytais būtinomis teisių gynimo priemonėmis.
- 29 Konkrečiau: jei pagal NPK 423 straipsnio 1 dalį inicijuojamas nacionalinis procesas, pagal šioje nuostatoje įtvirtintus kriterijus procesas *in absentia* nebeatnaujinamas, o *in absentia* nuteistajam neleidžiama naudotis nė viena (bent nė viena veiksminga) teisių gynimo priemone. Todėl kyla abejonų, ar NPK 423 straipsnio 1 dalis yra suderinama su Direktyvos 8 straipsnio 4 dalimi ir 9 straipsniu.
- 30 Jei bus išduotas Europos arešto orderis, atsižvelgiant į pagal Europos arešto orderio formos d punkto 3.4 papunktį suteiktiną garantiją bus pradėtas specialus bylos nagrinėjimo iš naujo procesas. Tokiu atveju kyla abejonų, ar NPK 423 straipsnio 5 dalis suderinama su Pamatinio sprendimo 2009/299 4a straipsnio 1 dalies d punktu, nes pagal ją *Varhoven [kasatsionen] sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas, Bulgarija) panaikinama garantijos suteikimo pareiga, kurią prokuratūra prisiėmė išduodama Europos arešto orderį. Taigi *Varhoven sad* taikytų nacionalinę teisę, t. y. NPK 423 straipsnio 1 dalį, ir nuteistam IR vėl nebūtų suteikta bylos persvarstymo iš esmės galimybė.

Paaiškinimai dėl trečiojo klausimo

- 31 Visais šiais klausimais siekiama praktinio tikslo: prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas turėtų galėti aiškiai nustatyti proceso *in absentia* rūšį, kad būtų aišku, ar IR, jei būtų nuteistas *in absentia*, galėtų naudotis veiksmingomis su nuosprendžiu susijusiomis teisių gynimo priemonėmis.
- 32 Šis praktinis tikslas išplaukia iš Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies antrame sakinyje numatytos pareigos: prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis

teismas, kuris priėmė sprendimą dėl proceso vykdymo IR nedalyvaujant, turi nedviprasmiškai nustatyti, ar šis turi teisę į apsaugą, susijusią su jam nedalyvaujant priimtu nuosprendžiu ar ne; tačiau tam reikia ir aiškiai konstatuoti, kokia yra šios apsaugos esmė.

- 33 Be to, yra sąsaja tarp proceso, kuriam vykstant išduotas nacionalinis arešto orderis (tiksliau nuosprendis *in absentia*), pobūdžio ir Europos arešto orderio sudedamųjų dalių. Atsižvelgiant į proceso *in absentia* rūšį sprendžiama, kokia iš keturių garantijos rūšių pagal Pamatinio sprendimo 2009/299 4a straipsnį (formos d punktą) turi būti suteikta. Tai išplaukia iš Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijos dėl teismo dalyvavimo Europos arešto orderio, kurį pagal nacionalinę teisę išduoda tik prokuratūra, išdavimo procedūroje.
- 34 Šiuo tikslu būtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, jei procesą *in absentia* pagrindinėje byloje jis vertintų kaip rūšį, kuriai taikomas Direktyvos 2016/343 8 straipsnio 4 dalies pirmas sakinytis, atkreiptų dėmesį į veiksmingų teisinių apsaugos priemonių pagal antrą sakinį buvimą ir galimybę jas taikyti. Tačiau tam nepakanka, kad Teisingumo Teismas tik konstatuotų NPK 423 straipsnio 1 ir 5 dalių nesuderinamumą su Sąjungos teise. Šiuo atveju *in absentia* nuteistasis vėl negalėtų naudotis teisine apsauga: pagal nacionalinės teisės aktus jam ji nėra suteikiama ir, jei būtų išaiškinta, kad tokia nuostata su Sąjungos teise nesuderinama, dėl to galimybių naudotis teisių gynimo priemonėmis neatsirastų.
- 35 Šiuo tikslu reikia nustatyti, ar Direktyvos 2016/343 9 straipsnis veikia tiesiogiai.
- 36 Šiuo atveju Sąjungos teisę atitinkantis aiškinimas galimas tik tada, jei IR pagal Europos arešto orderį perduodamas jam skirtai bausmei įvykdyti. Tada NPK 422 straipsnio 1 dalies 6 punktą ir 423 straipsnio 5 dalį, remiantis atsakymu į antrąjį klausimą, būtų galima aiškinti taip, kad šios nuostatos turi būti taikomos ne tik asmenims, kurie buvo perduoti vykdant ekstradicijos procedūrą, bet ir asmenims, kurie buvo perduoti pagal Europos arešto orderį, nes Pagrindų sprendime 2002/584 numatyta procedūra yra tam tikra supaprastinta ekstradicija. Tai reikštų, kad Bulgarijos teismas privalo atsižvelgti į Pamatinio sprendimo 2009/299 4a straipsnio 1 dalies d punkte numatytą garantiją – garantiją, kurios turinys yra toks, kokį nustatė Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, o ne Bulgarijos *Varhoven sad*.
- 37 Vis dėlto jei IR po nuosprendžio būtų suimtas valstybės teritorijoje, jam būtų taikoma NPK 423 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta tvarka. Ši nuostata negalėtų būti aiškinama kaip atitinkanti Sąjungos teisę, nes pagal ją (procesui) *in absentia* numatoma taikyti nacionalinius reikalavimus, o ne nustatytuosius Direktyvos 2016/343 8 straipsnyje. Ji negali būti aiškinama *contra legem*. Ji galėtų būti netaikoma tik tada, jei jai prieštaraujanti nuostata (Direktyvos 2016/343 9 straipsnis kartu su 8 straipsnio 4 dalimi kartu su 2 dalimi) veiktų tiesiogiai.

- 38 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Chartijos 47 straipsnis veikia tiesiogiai (2020 m. gegužės 14 d. Sprendimas *Staatsanwaltschaft Offenburg* (Ofenburgo prokuratūra), C-615/18, EU:C:2020:376, 72 punktą). Tačiau teisės į veiksmingą teisių gynimo priemonę teisme principas konkretizuojamas antrinės Sąjungos teisės nuostatoje, būtent Direktyvos 2016/343 9 straipsnyje. Taigi kyla klausimas, ar ši nuostata tiesiogiai veikia pati savaime, ar kartu su Chartijos 47 straipsniu.
- 39 Be abejonės Direktyvos 2016/343 9 straipsniu kiekvienam asmeniui užtikrinama teisė gintis nuo valstybės teisėsaugos institucijų atliekamų veiksmų; jame privalomai ir nedviprasmiškai įtvirtinamos sąlygos, kurioms esant ši teisė atsiranda (kaltinamasis nedalyvavo nagrinėjant jo bylą teisme ir nebuvo tenkinamos 8 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos), juo „vienareikšmiškai įpareigojama pasiekti tikslų rezultatą“ (2018 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Bauer ir Willmeroth*, C-569/16 ir C-570/16, EU:C:2018:871, 72 punktą). Šis rezultatas yra tokia teisių gynimo priemonė, kuri leidžia „iš naujo nagrinėti bylą iš esmės“ (Direktyvos 2016/343 9 straipsnis). Šioje nuostatoje numatyta alternatyva, užtikrinanti, kad „<...> įtariamieji arba kaltinamieji <...> turėtų teisę į bylos nagrinėjimą iš naujo arba į kitą teisių gynimo priemonę <...>“.
- 40 Direktyvos 9 straipsnio ir NPK 423 straipsnio 1 dalies nuostatomis tokiu pat būdu apibrėžiama *in absentia* nuteistojo teisė į bylos nagrinėjimą iš naujo; ši teisė jose pripažįstama tiksliai nenumatant konkrečios įgyvendinimo formos, taigi nedetalizuojama, ar tai turi būti naujas bylos nagrinėjimas teisme nuo pat pradžių, ar tik su skundu susiję veiksmai. Jei nacionalinė NPK 423 straipsnio 1 dalies nuostata veikia tiesiogiai (ji juk taikoma kartu su NPK 425 straipsniu, t. y. nuostata, reglamentuojančia konkrečią bylos persvarstymo rūšį), kyla klausimas, ar galima laikyti, kad Direktyvos 2016/343 9 straipsnis veikia tiesiogiai ir dėl to jis gali būti taikomas vietoj NPK 423 straipsnio 1 dalies ir kartu su NPK 425 straipsniu.
- 41 Konkrečiau (kyla klausimas), ar vadovaujantis Direktyvos 2016/343 9 straipsniu galima pripažinti teisę į bylos persvarstymą ir tada vadovaujantis NPK 425 straipsnio 1 dalimi apibrėžti, kokios rūšies bylos persvarstymas tai turėtų būti – nuo pirmosios instancijos teismo vykdomas naujas procesas ar procesas, kurio metu ginčijamas pirmosios arba antrosios instancijos teismo sprendimas.
- 42 Kitaip tariant ir remiantis pagrindine byla, jeigu 1) prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas nustato prieš IR pradėto proceso *in absentia* rūšį, apibrėždamas, kad šis procesas vyksta direktyvos 8 straipsnio 4 dalies pirmame sakinyje nurodytomis sąlygomis, nes netenkinamos 2 dalies sąlygos; 2) prašymą priimti prejudicinį sprendimą priėmęs teismas nurodo teisių gynimo priemonę pagal direktyvos 9 straipsnį kartu su 8 straipsnio 4 dalies antru sakiniu, tiksliau, kad nuosprendžio *in absentia* atveju IR turi teisę tik pagal prašymą per šešis mėnesius nuo *in absentia* priimto sprendimo kopijos įteikimo prašyti persvarstyti bylą; 3) sprendimą dėl konkrečios bylos persvarstymo rūšies (nagrinėjimas iš naujo apskritai ar pirmosios arba antrosios instancijos teisme *in absentia* priimto

nuosprendžio ginčijimas) priima *Varhoven sad* ir ši bylos persvarstymo rūšis iš tikrųjų reikštų kaltinimo nagrinėjimą iš esmės veiksmingai dalyvaujant pačiam IR ir vienam jo pasirinktam gynėjui, ar ši garantija turės teisinę galią, jei ji būtų grindžiama tik tiesioginiu Direktyvos 2016/343 9 straipsnio veikimu?

DARBINIS VERTINIMAS